

Ю. П. Подухович, асистент,
Луганський національний
аграрний університет

РОЛЬ М'ЯСОПЕРЕРОВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ВИРІШЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОБЛЕМИ

У статті розглянуто питання важливості м'ясопереробних підприємств у забезпеченні продовольчої безпеки держави. Проаналізовано стан м'ясопереробної галузі на загальнодержавному та регіональному рівні. Визначено взаємозв'язок та взаємозалежність між галуззю тваринництва, кормовиробництвом та м'ясопереробною галуззю. Серед основних напрямків для вирішення продовольчої проблеми пропонується створення вертикально інтегрованих холдингів.

Ключові слова: продовольча безпека, м'ясопереробні підприємства, тваринництво, кормовиробництво, вертикальна інтеграція, холдинг.

В статье рассматриваются вопросы важности мясоперерабатывающих предприятий в обеспечении продовольственной безопасности страны. Проанализировано состояние мясоперерабатывающей отрасли на общегосударственном и региональном уровне. Определена взаимосвязь и взаимозависимость между отраслью животноводства, кормопроизводством и мясоперерабатывающей отраслью. Среди основных направлений для решения продовольственной проблемы предлагается создание вертикально интегрированных холдингов.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, мясоперерабатывающие предприятия, животноводство, кормопроизводство, вертикальная интеграция, холдинг.

In the article questions of importance of the enterprises for meat processing in maintenance of food safety of the country are considered. The condition meet branches at nation-wide and regional level is analyzed. The interrelation and interdependence between animal industries branch, manufacture of forages and meat branches agrarian and industrial complex branch is defined. Among the basic directions for the food problem decision creation of vertically integrated holdings is offered.

Key words: food safety, meat branches, animal industries, manufacture of forages, vertical integration, holding.

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс є важливою та перспективною складовою економіки України. Розвиток нашої держави залежить від ефективного використання потенціалу всіх галузей агропромислового комплексу. М'ясо-переробна галузь АПК відіграє виключно важливу роль у формуванні продовольчих ресурсів країни і її регіонів. Підприємства, які займаються виробництвом продукції тваринництва та її переробкою, на сучасному етапі здійснюють свою діяльність у складних економічних умовах. У зв'язку з цим виникає потреба у створенні нового типу агропромислових формувань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання продовольчої безпеки залишаються особливо актуальними протягом останніх років. Дослідженню змісту, структури, шляхів забезпечення продовольчої безпеки присвячені праці таких науковців, як В.Г. Андрійчук, П.Т. Саблук, С.І. Дем'яненко, В.Г. Ткаченко, В.І. Богачов, М.М. Шевченко, В.М. Тебенко, О.А. Шуст та багатьох ін. Саме визначення «продовольча безпека», на думку В.Г. Ткаченко, повинно стати складовою не лише аграрної, а й економічної політики, тому що існує тісний зв'язок між продовольчою та економічною безпекою. Спираючись на світовий досвід В.Г. Ткаченко приходить до висновку, що лише та держава, яка здатна гарантовано забезпечити населення продуктами харчування в будь-яких умовах, здатна проводити незалежну політику і ми повністю погоджуємося з цією думкою [4]. На необхідність розробки комплексної програми забезпечення продовольчої безпеки звертає увагу в своїх працях В.І. Бо-гачов. Ця програма повинна координувати роль у всіх діючих програмах та бути взірцем для всіх інших програм [1].

Дослідженням проблем та перспектив розвитку м'ясопереробної галузі займаються В.М. Гончаров, В.В. Аронова, Г.М. Тарасюк, В.М. Пасічний, С.А. Воробйова та ін. Ці науковці підкреслюють важливість м'ясопереробної галузі у вирішенні питань продовольчої безпеки нашої держави. Підприємства м'ясопереробної промисловості, на думку В.М. Гончарова з колективом авторів, відіграють особливу роль, оскільки саме вони працюють зі споживачем і надають високий рівень переробки продукції тваринництва [3].

Формулювання мети статті. Мета статті полягає у визначенні ролі м'ясопереробної галузі у забезпеченні продовольчої безпеки, за допомогою аналізу стану галузі на державному та регіональному рівні, та пропозиції напрямків для підвищення рівня продовольчої безпеки України.

Основний матеріал дослідження. Важливим показником забезпечення продовольчої безпеки держави є розвиток агропромислового комплексу, який повинен у повній мірі використовувати власний виробничий потенціал. Між складовими агропромислового комплексу існує тісний зв'язок, порушення якого впливає на кожен окрему галузь. Кризовий стан вітчизняного тваринництва пов'язаний зі станом кормовиробництва, а дефіцит вітчизняної тваринницької сировини впливає на недостатнє використання виробничого потенціалу м'ясопереробними підприємствами. Проаналізувати стан м'ясопереробної га-

лузі України з точки зору забезпечення продовольчої безпеки можна за даними виробництва продукції м'ясопереробними підприємствами (табл. 1) [2].

Таблиця 1

**АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ М'ЯСОПЕРЕРОБНИМИ
ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ У 2007—2010 рр.**

Види продукції, тис. т.	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	Темп росту 2010 року відносно	
					2007 року	2009 року
Яловичина і телятина, свіжі (парні) чи охолоджені	136,9	112,1	79,9	74,0	54,1	92,6
Яловичина і телятина морожені	57,0	37,2	25,6	20,9	36,7	81,6
Свинина свіжа (парна) чи охолоджена	142,3	125,5	100,1	142,4	100,1	142,3
Свинина морожена	22,7	14,0	5,1	7,3	32,2	143,1
М'ясо і субпродукти харчові свійської птиці, свіжі чи охолоджені	438,2	555,3	633,9	670,4	153,0	105,8
М'ясо і субпродукти харчові свійської птиці, морожені	85,5	75,3	80,7	84,6	98,9	104,8
Ковбасні вироби	317,8	322,2	260,6	270,0	85,0	103,6
Разом	1200,4	1241,6	1185,9	1269,6	105,8	107,1

За досліджуваний період спостерігається щорічне зменшення виробництва яловичини і телятини, свіжих (парних) чи охолоджених та морожених. Після зменшення виробництва свинини свіжої, парної чи охолодженої у 2008 та 2009 роках обсяг виробництва цього виду продукції у 2010 році вийшов на рівень 2007 року. Виробництво свинини мороженої у 2010 році, порівняно з 2009 роком, збільшилося на 43,1 %. Стійку тенденцію до збільшення має виробництво м'яса і субпродуктів харчових свійської птиці свіжих чи охолоджених. У 2009 та 2010 році почало збільшуватися виробництво мороженого м'яса і субпродуктів харчових свійської птиці. На 61,6 тис. т зменшилося виробництво ковбасних виробів у 2009 році порівняно з 2008 роком. У 2010 році обсяги виробництва ковбасних виробів збільшилися порівняно з 2009 роком на 3,6 %. У 2010 році спостерігається найбільший загальний обсяг виробництва про-

дукції м'ясопе-реробними підприємствами, завдяки збільшенню виробництва м'яса і субпродуктів харчових свійської птиці та свинини мороженої.

В окремих регіонах України продовольча проблема має свої характерні ознаки, що пов'язано з різними кліматичними та економічними умовами. Дослідження ролі м'ясопереробних підприємств у забезпеченні продовольчої безпеки Луганської області дозволило встановити, що лише близько 6 % підприємств виробляють за рік більше 1000 т продукції, а до підприємств, які виробляють м'ясопродуктів в обсязі від 1 т до 10 т належить переважна більшість — близько 50 %. Інформацію про обсяги виробництва м'яса та субпродуктів I категорії, напівфабрикатів та ковбасних виробів підприємствами Луганської області наведено на рис. 1.

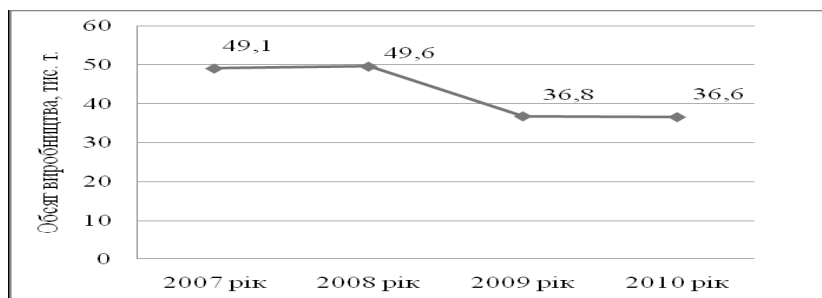

Рис. 1. Виробництво м'ясопродуктів підприємствами Луганської області

Аналіз даних рис. 1 дозволяє зробити висновок про щорічне зменшення обсягів виробництва м'ясопродуктів по Луганській області протягом 2008—2010 р. р. Різкий спад виробництва спостерігається у 2009 році.

Серед організаційно-правових форм м'ясопереробних підприємств переважають акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю. На рис. 2 наведено інформацію про обсяги виробництва найбільшими м'ясопереробними підприємствами Луганської області.

Відповідно до рис. 2, найбільша питома вага у загальному обсязі виробленої продукції належить закритим акціонерним товариствам, які входять до складу корпорації «Луганськ-

м'ясопром». Ці підприємства існують на ринку тривалий час, працюють за міжнародними стандартами якості, впроваджують нові технології, використовують сучасне обладнання, мають більше можливостей для придбання сировини, якої в межах Луганської області протягом досліджуваного періоду недостатньо для повного використання виробничих потужностей м'ясокомбінатів.

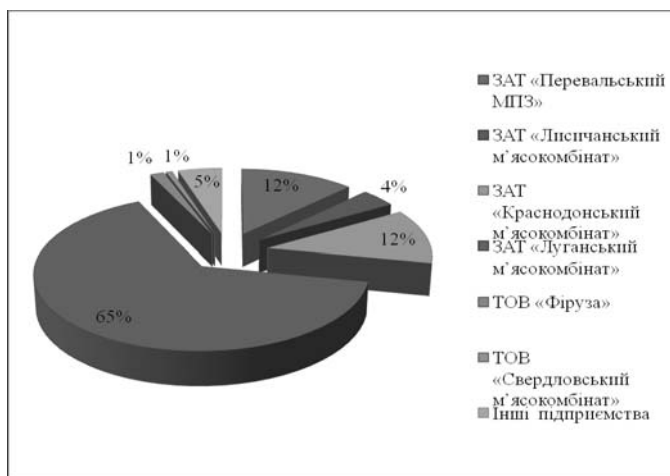

Рис. 2. Обсяги виробництва м'ясопродуктів окремими підприємствами Луганської області

Стосовно сировини необхідно зауважити, що найбільша питома вага у структурі реалізації худоби та птиці на забій сільськогосподарськими підприємствами Луганської області (крім малих) припадає на м'ясо птиці всіх видів — 65,2 % (у 2009 р. — 70,7 %), у т.ч. бройлерів 92,5 % (94,6 %). М'ясо свиней становить 21,0 % (у 2009 р. — 15,8 %), м'ясо великої рогатої худоби — 13,6 % (13,3 %), м'ясо овець і кіз — 0,2 % (0,2 %). Вирощування худоби та птиці у сільськогосподарських підприємствах (крім малих) за 2010 р. зменшилось у порівнянні з 2009 р. на 11,7 % і становило 327,9 тис. ц. Через проблеми з кормами сільськогосподарські виробники не можуть надати м'ясопереробним підприємствам худобу високих кондицій. М'ясопереробним підприємствам доводиться закупати сировину в інших областях, що підвищує транспортно-заготівельні витрати, призводить до недостатньої завантаженості обладнання і неповного викорис-

тання виробничого потенціалу. Збільшення виробничих витрат призводить до збільшення ціни на м'ясопродукцію і вона стає менш доступною для покупця. Недостатність власної сировини змушує переробні підприємства купувати імпорту, яка може бути неякісною.

Висновки та пропозиції. На сучасному етапі зменшення доходів окремих категорій населення та їх купівельної спроможності призвели до зниження споживання м'ясопродуктів. Збільшення цін на м'ясопродукцію спричинене певними факторами, серед яких відокремленість між підприємствами з вирощування худоби і переробними підприємствами. В цих умовах саме м'ясопереробна галузь повинна виконувати не лише економічну, а й соціальну функцію із забезпечення населення достатньою кількістю якісної продукції різної цінової категорії. Вітчизняні м'ясопереробні підприємства та виробники продукції тваринництва повинні налагоджувати взаємовигідні зв'язки.

Для забезпечення ефективності роботи між сільськогосподарськими підприємствами з виробництва кормів, вирощування худоби, переробними та торговими підприємствами повинна існувати вертикальна інтеграція, яку доцільно будувати за допомогою утворення холдингів або корпорацій.

Література

1. *Богачёв В.И., Шпичка В.П.* Основные направления совершенствования управления АПК Украины и регионов. Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету/ За ред. В.Г. Ткаченко. — Луганськ: Вид-во ЛНАУ, 2006. — № 60 (83). — С. 22—27.
2. Виробництво найважливіших видів промислової продукції по місяцях 2008, 2009 і 2010 років [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України // Експрес-випуск. — 2011. — № 14 — С. 2. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. *Гончаров В.М., Аронова В.В., Дібніс Г.І., Шевченко М.М.* Методи діагностики при адміністративному управлінні стану маркетингової діяльності підприємства: монографія. — Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2011. — 219 с.
4. *Ткаченко В.Г.* Содержание, структура и реальность угрозы продовольственной безопасности Украины. Збірник наукових праць ЛНАУ / За ред. В.Г. Ткаченко. — Луганськ: Вид-во ТОВ ТРК «РКТ», 2007. — № 73 (96). — С. 10—15.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2011 р.